

[RESTRISTIC]

---

*Lausunto*

# SIVIILITIEDUSTELULAKI-MIETINTÖ

## Version history

Ver	Date	Description	Author
0.1	28.5.2017	LUONNOS	JH
0.2	15.6.2017	FINALISOINTI	JH

## Table of Contents

YLEISTÄ.....	2
SIVIILITIEDUSTELULAIN MUUTOKSET.....	2
LOPUKSI.....	8

[RESTRICTIC]

**Viite:**

Siviilitiedustelulainsäädäntö  
Siviilitiedustelulakityöryhmän mietintö  
SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 8/2017  
Sisäinen turvallisuus

## YLEISTÄ

Lausunnon antajalla HJR Harp Consulting Oy:llä on kybertyöskentelystä kehittyntä tietotaitoa verkon kautta tapahtuvasta laittomasta tiedon hankintakyvyistä, mikä antaa perusteita menetelmiin kriittisen tiedon suojaamiseksi.

Yritys tuottaa operatiivista suunnittelu-, toimeenpano- sekä johtamisasiantuntijapalveluja. Ymmärrämme tarpeet tiedon salassa pidettävyydestä ja meillä on kolmenkymmenen vuoden kokemus muun muassa yhteiskunnan varautumisen suunnittelusta.

\*\*\*\*\* - merkinnällä erotetaan samassa kappaleessa olevat eri aiheet toisistaan.

## SIVIILITIEDUSTELULAIN MUUTOKSET

### Lausunnon rakenne

Lausunnossa on viitattu siviilitiedustelulakityöryhmän mietintö-asiakirjan (myöh. Mietintö”) lukuihin ja otsikoihin, joiden alla on heti lausunto ja tarvittaessa esitys muutoksesta.

### Viitteenä olevasta Mietinnöstä ja sen ehdotuksista puuttuva merkittävä osa-alue

Siviilitiedustelulakimietinnön ehdotukset eivät ota kantaa tilakuuntelu-uhkaan, joka muodostuu kehittyneestä kotitaloustekniikasta. Kotitaloustekniikan kautta niin viranomaiset kuin laitonta tiedustelua/urkkimista suorittavat tahot kykenevät toteuttamaan tilakuuntelua jopa kodin ydinalueella, mikä Mietinnössä on ehdotettu rajattavaksi kaikilla tavoin tiedustelulta suojatuksi alueeksi.

Lainsäätäjää pyydetään ymmärtämään, että kyseinen siviilitiedustelulainsäädäntö tarkoittaa samalla tilakuuntelulainsäädäntöä. Ihmisen ja laitteen välinen puhekommunikointi muutetaan laitteissa digitaaliseksi, jolloin lainsaadännön kannalta ongelmalliseksi muodostuu se, miten erottaa ko tilakuunteluviestintä muusta laillisesti seurattavasta viestinnästä. Kyseinen laite kuuntelee kokoajan kodissa (sen ydinalueella), autossa, työpaikalla tai muualla yksityisyyden suojaa nauttivalla alueella.

1. 2017 on tullut yleiseen tietoon muun muassa televisioissa olevat ns. kaksoiskäyttöohjelmat, joiden avulla jo nykyisiä televisiovastaanottimia voidaan katsojan huomaamatta muuttaa tilaan, mikä mahdollistaa kyseisen tilan tiedustelun. ( 7.3.2017 Wikileaks ”“weaponized exploits”, ”Weeping

[RESTRITIC]

Angel"...) )

2. Laitevalmistajat ovat kehittäneet puhumiseen reagoivia jääkaappeja, kodinkoneita, televisioita, autoja ja taloja. Esimerkiksi uudessa BMW 5 sarjassa puhekommunikointi ajoneuvosta lähetetään valtioiden rajojen yli Saksaan tehtaan puhetunnistuspalvelimeen ja takaisin.

Kotitalouslaite, jonka ohjaus voidaan toteuttaa puhekomennoilla ja kysymyksillä, edellyttää laitteelta tehokasta prosessorikykyä. Liiketaloudellisesti ei ole kuitenkaan mielekästä varustaa jokainen puheviestintä-ominaisuuden omaava laite sellaisella tiedonkäsittelykapasiteetilla, joka mahdollistaisi eri kielten ja laajan sanavaraston ymmärtämisen, vaan laitteesta ohjataan internetin/tms kautta kommunikointi suuritehoiseen keskustietokoneeseen. Tämä sijaitsee esimerkiksi Yhdysvalloissa, missä lainsäädäntö mahdollistaa kyseisestä maasta muualle maailmaan tapahtuvan viestinnän tallentamisen ja kuuntelun/avaamisen.

Esitys

1. Lainsäädännössä tulee edellyttää laitetoimittajalta, että kuluttajalle Suomessa myytävässä laitteessa tulee ilmoittaa tilakuuntelukyvyn olemassaolosta ja sen merkityksestä yksityisyyden suojan mahdollisena rikkojana.
2. Lainsäädännössä tulee edellyttää laitetoimittajalta, että kuluttajalla on oltava mahdollisuus kytkeä helposti puheviestintäominaisuus pois päältä ja tilakuuntelun päälläolo pitää ilmasta laitteella esimerkiksi punaisella merkkivalolla.

HUOM! Tilakuuntelusuojaus kuluttajan yksityisyyden suojaksi tulisi saattaa EU-tason direktiiviasiaksi. Suomen lainsäädännöllä ja markkina-alueella emme usko asian ratkeavan kuluttajan eduksi.

## 3.2

### Toteuttamisvaihtoehdot

#### 3.2.1

#### Rikostorjuntatoimivaltuuksien käyttöalan laajentaminen

Lausunto:

Kun rikoslainsäädännön käytölle asetettavien yleisten edellytysten ja kriminalisointiperiaatteiden perusteella teon rangaistavaksi säätämiseksi on riittävät perusteet, joutuu tietojemme mukaan poliisiviranomainen puuttumaan tekoon nykyisten määräysten mukaan.

Vakavan rikollisuuden ja valtakunnan turvallisuutta vaarantavien tekojen seuranta voi keskeytyä tai paljastaa viranomaisen toiminnan, kun poliisiviranomainen joutuu puuttumaan seurannan aikana havittuihin muihin rangaistavuudeltaan vähäpätöisempiin rikkomuksiin kuin valtakunnan turvallisuutta

[RESTRISTIC]

---

vaarantava teon valmistelu tai tutkinta.

- Esimerkki: valtakunnan turvallisuutta vaarantava organisaatio voi suojata tekonsa valmistelun vähäisempien rikosten kehällä paljastaakseen mahdollisen poliisiviranomaisen seurannan, jäljennyksen ja siten suojata tekonsa salassapidettävyyttä.

#### **Johtopäätös**

Poliisiviranomaisella tulisi olla toimivaltuus priorisoida puuttumiskynnyksensä muihin rikoksiin kansallisuutta vaarantavan rikoksen valmistelun, toimeenpanon selvittämiseksi tai estämiseksi tarkoitetussa operaatiossaan.

\*\*\*\*\*

Kansallista turvallisuutta vaarantavien ja uhkaavan toiminnan kriminalisointi ei tulisi olla itseisarvo ja siten kriminalisointivaatimus viranomaisen toimivaltuuden perusteena rajoittava tekijä, koska uhkaavaa organisaatiota ei tulla yleensä koskaan saamaan oikeuskäytännön piiriin.

#### **Johtopäätös**

Kansallista turvallisuutta vaarantavan teon paljastaminen ja estäminen tulisi määrittää lainsäädännössä vastaavaksi perusteeksi kuin kriminalisointi. Tämän suuntaista esitetään mietinnössä (s. 130: "Jotakin tekoa ei kuitenkaan säädetä rangaistavaksi sen vuoksi, että sen estämiseksi tai paljastamiseksi voitaisiin käyttää poliisilain mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja." Tämä edellyttää kuitenkin selkeää oikeudellista valvontaa ja tallennuskykyä viranomaisen päätöksiin ja toimiin.

### **3.2.2**

#### **Tiedonhankintalakiyöryhmän ehdotus**

Lausunto:

Tietoliikennetiedustelu tulisi säätää sotilastiedustelulainsäädännössä ja tiedustelu tulisi toteuttaa (tiedustelutarpeen toimeenpaneva organisaatio) puolustusvoimien johtamana ja toimenpitein.

Perustelut

Valtiolliset tiedustelijat ja vaikuttajat toimivat Suomea vastaan tietoliikenneyhteyksien kautta. Näin ollen rajanveto tietoliikenneuhista sotilastiedustelun ja siviilitiedustelun välillä tietoliikenteen osalta on lähes mahdotonta. Näin ollen yhden organisaation tulisi vastata tietoliikennetiedustelusta.

Parhaiten yhteiskuntaa ja viranomaisyhteistyötä palveleva viranomaisorganisaatio tiedustelussa on näkemyksemme mukaan Puolustusvoimat. Sen toimeenpaneva ja päättävä sotilasvirkamieskunta on

[RESTRITIC]

---

saanut yhtenäisen, poliittisesti sitoutumattoman yhteisöllisen yhteiskunnan kannalta tärkeän moraalisen ja yhteiskuntavastuullisen koulutuksen. Puolustusvoimien upseerit on koulutettu toimimaan koko yhteiskunnan hyväksi, jota lainsäädännössä määrätty kielto upseerien osalta puoluesidonnaisuuksista on varmistanut.

\*\*\*\*\*

Tietoliikennetiedustelun perusteuhat:

- "kaksikäyttötuotteiden kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta leviämisestä.."

Lausunto: Kaksoiskäyttö-määrittämisprosessissa tulee ottaa suomalaisen teollisuuden kansainvälisen kaupan turvaaminen yhdeksi perusteeksi. Oman teollisuuden patoaminen tilanteessa, jossa kaikki muut maat pystyvät kilpailemaan globaaleista markkinoista, ei luo työllisyyttä Suomessa. Patoamisessa tulisi noudattaa EU:n yhteistä linjaa

\*\*\*\*\*

"Tietoliikennetiedustelulla tarkoitettaisiin lain 2 §:n mukaan Suomen rajan viestintäverkossa ylittävään tietoliikenteeseen kohdistuvaa, tietoliikenteen automatisoituun erotteluun perustuvaa teknistä tiedonhankintaa sekä hankitun tiedon käsittelyä. Tietoliikennetiedustelu koskisi näin ollen ainoastaan sellaista tietoliikennettä, joka ylittää valtakunnanrajan siirtymällä suomalaisesta viestintäverkosta ulkomaiseen viestintäverkkoon tai päinvastoin."

Lausunto: Edellä mainittu mahdollistaa kahden suomalaisen välisen sähköpostiliikenteen seuraamisen, koska valtaosa käyttää esim. Google-tiliä/vastaavaa ulkomaista palvelua, jolloin kotimaan harmiton sisäinen liikenne joutuu valvonnan piiriin esim. Googletilin konesalin olessa ulkomailla. Mietinnössä ansiokkaasti pyritään suojaamaan myös em. liikenne.

\*\*\*\*\*

"Tietoliikennetiedustelu perustuisi menetelmällisesti tietoliikenteen automatisoituun erotteluun."

Lausunto: Tietoliikenteen suodattaminen edellyttää kaikkien ko yhteyttä käyttävien viestien keräämistä sekä avaamista tietoliikennetekniikasta johtuen. Käytettävä termi on silloin massavalvonta! Tieto (tiedosto, sähköposti, kuva, tms) pakataan lähetettäväksi paketeiksi. Koko sanoma tulee saada haltuun, jotta se voidaan avata selvittääkseen, onko kyseessä tiedustelun kohteena oleva viesti. Näin ollen teknisesti tarkasteltuna lakimiesten, lääkärien, pappien viestijä ei voida etukäteen erottaa viestiliikenteestä, vaan nekin tulee saada kokonaan haltuun, jotta voidaan tunnistaa (jälkikäteen) viestin kuuluvan ei-seurattaviin kohteisiin.

[RESTRITIC]

---

Viranomaisten käyttämistä menetelmistä tulee käyttää niiden oikeita nimityksiä, esim. Massavalvonta.

\*\*\*\*\*

“Toiseksi viestintäverkon omistajille ja haltijoille säädettäisiin velvollisuus antaa viestintäverkon valinnan kannalta tarpeelliset hallussaan olevat tiedot suojelupoliisille.”

Lausunto: Mitä ovat tarpeelliset tiedot? Ne tulee määrittää, jotta viranomaiselle ei tule mielivaltaisia oikeuksia, jotka voivat kohdistua viattomien kansalaisten/yritysten salauksen heikentämiseen.

\*\*\*\*\*

“Kaikki viestintä ei nauti luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaa. Tästä johtuen lain 4 §:n 2 momentti sallisi viestin semanttista sisältöä kuvaavan hakuehdon käytön kahdessa poikkeustapauksessa. Sisältöä kuvaavaa hakuehtoa saataisiin ensinnäkin käyttää silloin kun tietoliikennetiedustelu voidaan kohdistaa pelkästään vieraan valtion tai sellaiseen rinnastuvan tahon tietoliikenteeseen.”

Lausunto: Sovelletaanko tätä Suomen rajan ylittävään tietoliikenteeseen? Tällöin tietoliikenteen pakettilähetystekniikasta johtuen hakusana-toiminto kohdistuisi myös suomalaisten sivullisten tietoliikenteeseen eikä edellämainittu tahtotila hakusana-seulonnan täyskieltoon suomalaisten tietoliikenteeseen toteutuisi.

### 3.3.1

Kansallista turvallisuutta koskevat kyvyt, laitteet

Globalissa liiketoiminnassa suomalaisille yrityksille tulee tietoa ja laitteita, jotka voivat olla Suomessa kriminalisoitu, mutta eivät ole useassa muussa maassa. Liiketoiminnat voivat vaatia esimerkiksi ulkomaisen viranomaisen tilaamana sellaisten suorituskykyjen kehittämistä ja valmistamista sekä testaamista, jotka ovat Suomessa laittomia käyttää (testata). Samoin yritys voi saada liiketoiminnassa haltuun laitteita (suorituskykyjä), jotka liiketoiminnassa siirtyvät eteenpäin johonkin toiseen maahan. Yritys haluaisi kuitenkin laitteen hallussa olon aikana informoida ja demota esimerkiksi tiedustelulaitokselle uusista kansallista turvallisuutta koskevista merkittävistä kyvyistä, jonka käyttäminen olisi kuitenkin laitonta Suomessa. Tällaiseen toimintaa tarvitaan lain suojaa.

[RESTRICTIC]

---

## Esitys

Suomalaiset yritysten tulee voida valmistaa tekniikka ulkomaiselle asiakkaalle, jossa lainsäädäntö mahdollistaa sen käytön kyseiselle asiakkaalla, huolimatta siitä, että kyseinen laite olisi muutoin laiton käyttää Suomessa.

Yritys, joka informoi ja demonstroi Puolustuvoimien Tiedustelulaitosta kansalliseen turvallisuuteen vaikuttavasta kyvystä, tulee suojata lailla huolimatta siitä, että kyseinen kyky olisi laiton Suomessa.

\*\*\*\*\*

“Tiedustelukieltojen noudattaminen siten, että tietoliikenteestä ei lainkaan kerättäisi kieltojen piiriin kuuluvia tietoja, ei ole teknisesti mahdollista. Tietoliikennetiedustelun hakuetoja ei yleensä voida muodostaa siten, että ne tunnistaisivat tiedustelukiellon alaisen viestin tai tiedon ja estäisivät sen pääsyn jatkokäsittelyyn ohjautuvaan aineistoon. Lain 15 §:ssä säädettäisiin tästä johtuen suojelupoliisin velvollisuudesta hävittää tiedustelukiellon alaiset viestit ja tiedot viipymättä, kun niiden luonne on käynyt ilmi. Hävittämisvelvollisuus olisi ehdoton eikä siitä olisi säädetty poikkeuksia. Hävittämisvelvollisuudesta seuraisi myös ehdoton kiello hyödyntää tai käyttää tällaisia viestejä tai tietoja mitään tarkoitusta varten.“

Lausunto: Ne tiedot, jotka hävitetään, tulee rekisteröidä. Muulla tavoin ei poliisin toimintaa valvova viranomaisen kykene valvomaan, ettei poliisi tai syyttäjä käytä hyväkseen oikeudettomasti samaansa tietoa. Rekisteröinti-tietojen säilytyspaikka tulisi olla valvovan organisaation hallussa josta materiaali voidaan saada tuomioistuimen käyttöön yksityisyyden suojan rikkomistapauksissa.

\*\*\*\*\*

## Mietinnön perusteella muodostuneet kysymykset:

Suomessa ei ole tällä hetkellä riittävää osaamista eikä kansallista laitetekniikka tuloksetta tietoliikennetiedustelun toteuttamiseksi. Ulkomailta hankittava järjestelmä liittää Suomen tietoliikennetiedustelun laitehankintamaan tiedusteluyhteisöön (mikä mahdollistaa laitteiden kaksoikäytettävyyden takia myös ulkomaisen tiedusteluorganisaation pääsyn suomalaiseen verkkoinfrastruktuuriin sisään hallitsemattomasti). Lisäksi tiedustelujärjestelmien ja -yhteisön tiedon siiloteknikka edellyttää kansainvälistä yhteistyötä.

**Miten** tietoliikenteen seulonasta kerättävän suomalaisten sivullisten luottamusta nauttiva tietoliikenne ei päädy kansainvälisen tiedusteluyhteisön massadatavarastoon (siiloteknikka) ja siten mahdollista ulkomaisten tiedusteluorganisaatioille mahdollisuuden käyttää omia lainsäädännöllisiä hakuetoja ja avata kyseinen data?

[RESTRITIC]

Miten kansainvälinen yhteistyö on määritetty, miten sen valvonta on järjestetty ja miten kerätyn tiedon siirtäminen ulkomaille tapahtuu sekä miten se tuhoetaan lupaedellytysten päättyessä kussakin tutkinnassa?

- Lain perusteena on nimenomaan käytetty tarvetta kansainväliseen yhteistyöhön.


Mistä valvontaelimeen on järjestetty valvomiseksi tarvittava tekninen ymmärrys, koska kansanedustajilla, muutamaa poikkeusta lukuunottamatta, ei ole minkäänlaista osaamista valvonnan toimeenpanemiseksi?

## LOPUKSI

Laillisuusvalvonta saada<sup>an</sup> muutettua nimellisestä todelliseksi siten, että valvojilla on erittäin syvä asiantuntemus tiedusteluteknologioista ja menettelytavoista. Koska tällaisten ammattilaisten löytäminen valvojarooliin on Suomessa hyvin vaikeaa, edellyttää asiantuntemuksen kehittäminen toimenpiteitä.

Helsingissä, 15.6.2017

Kunniottavasti



Juha Harjunnää  
Toimitusjohtaja

HJR HARP Consulting Oy

+35850 355 8595

[www.finharp.com](http://www.finharp.com)